

T. LEHÉN

K O M M U N I S M I
ja
K R I S T I N U S K O

Toinen painos

K A N S A N K U L T T U U R I O Y

Alkusanat

Tämä kirjanen sisältää Helsingin pappien veljespiirin keskustelutilaisuudessa huhtikuussa 1951 pitämäni alustuksen pääkohdat. Se julkaistiin tuon tilaisuuden jälkeen melko suurena painoksena. Pian osoittautui kuitenkin, että yleisön mielenkiinto siinä käsitellyjä kysymyksiä kohtaan oli huomattavasti voimakkaampi kuin saattoi odottaa. Ensimmäinen painos loppui alkuunsa, ja kirjasta kysytään jatkuvasti, mikä on tehnyt välttämättömäksi uuden painoksen ottamisen.

Kirjaseen tekstiin en ole tehnyt minkäänlaisia muutoksia. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että siinä olisi saattanut kaikki asiat niin tyhjentyvästi, ettei niihin olisi enää mitään lisättävää. Mutta olen hyvilläni havaitessani, että ei ole aihetta ottaa pois mitään siitä, mitä sanoin näistä asioista lähes kolme vuotta sitten. Tässäkin seikassa kuvastuu se totuus, että kysymys kommunistien suhtautumisesta kristinuskoon ja kristillisesti ajatteleviin ihmisiin ei ole mitään "päivänpolitiikkaa" eikä "taktiikkaa", joka saattaa vaihdella tilanteen vaihteluiden mukana, vaan että se rakentuu vankalle periaatteelliselle ja vakaumukselliselle kalliopohjalle.

Se tämän kirjaseen perusajatus, että kommunistisesti ja kristillisesti ajattelevat ihmiset voivat maailmankat-

somusten kiistattomasta ristiriidasta huolimatta löytää yhteisen pohjan hedelmälliselle keskustelulle "maallisissa" kysymyksissä, on saanut vuosi vuodelta uutta vahvistusta. Niiden kaikkia ihmisiä, etenkin kaikkia "työtätekeviä ja raskautettuja" kansankerroksia yhdistävien, ihmisten ihmisoikeuksia koskevien kysymysten piiri, jotka vaatimalla vaativat kommunistisesti ja kristillisesti ajattelevien ihmisten yhteistoimintaa, on silminnähävästi laajentunut.

Helsingissä, joulukuussa 1953.

T. Lehen.

Kommunismien rinnastaminen kristillisyyteen

Kommunismia on usein verrattu kristinuskoon, ei vain pilkallisessa, vaan myös vakavassa mielessä. Tunnettua on, että kommunismilla on lukuisia vilpittämiä ystäviä kristillisesti ajattelevien ihmisten keskuudessa. Sanoisin, että tämä on täysin normaali ilmiö, ja että toisin ei voi ollakaan. Että varsinkin vähäväkisiin kansankerroksiin kuuluvat uskovaiset tuntevat kiintymystä kommunismiin, se on enemmän kuin ymmärrettävää. Raamatustaan he löytävät sellaisiakin kohtia, joissa huokuu lämmin myötätunto yhteiskunnan sorrettuja ja kovaosaisia kohtaan ja lausutaan ankaria tuomion sanoja yhteiskunnallisesta vääryydestä, rikkaiden ja maailman mahtavien ahneudesta, itsekkyydestä, tyylydestä ja fariisealaisuudesta. Kuulemme näiden uskovaisten usein sanovan:

"Kristus oli ensimmäinen kommunisti."

Näillä sanoilla he ilmaisevat oivaltavansa sen totuuden, että meidän päivinämme kommunismi puolustaa johdonmukaisimmin ja tinkimättömimmin kaikkien sorrettujen asiaa. Ja mikäli he eivät voi omaksua sellaista kantaa, että kaikki maallinen on turhuuksien turhuutta, eivätkä suhtaudu välittämättömästi kysymykseen täällä maan päällä vallitsevasta yhteiskunnallisesta vääryydestä tai oikeudenmukaisuudesta, eivät he voi olla tuntematta myötätuntoa kommunismia kohtaan.

Toinen seikka, jossa monet uskovaiset näkevät vertauskohdan kommunismin ja alkukristillisyyden välillä, on vakauksellisten kommunistien epätsekkyyys ja uhrautuvaisuus, se nykymaailmassa vertaansa vailla oleva moraalinen voima, jolla he puolustavat oikeaa asiaansa. Nämä uskovaiset tietävät, kuinka kommunisteja parjataan ja vainotaan kaikkialla maailmassa aatteensa vuoksi. He näkevät suurta yhtäläisyyttä kommunismin marttyyrien ja kristinuskon marttyyrien kohtaloissa ja esiintymisessä.

Todellisuudessa ei nykyaikainen kommunismi ole uskonnollinen, vaan yhteiskunnallinen, ja sellaisenaan puhtaasti "maallinen" aatesuunta, eikä pyri muunlaisena esiintymäänkään. Kaikenlainen keinottelu ihmisten uskonnollisilla tunteilla on meille vierasta. Mutta meidän pyhä velvollisuutemme on ymmärtää entistä enemmän niitä vilpittömiä, oikeamielisiä, epäitsekkaita ihmisiä, jotka uskonnollisen ajattelunsa pohjalta lähtien haluavat edistää totuuden ja oikeuden voittoa täällä maan päällä. Sellaisten ihmisten kanssa voimme aina löytää yhteisen kielen, maailmankatsomusten erilaisuudesta huolimatta.

Ovatko kommunismi ja kristinuskko toistensa vastakohtia?

Harhaanjohtavaa ja puolueellista on kommunismin esittäminen kristillisyyden vastakohtana. Tällaista väärää käsitystä levitetään hyvin laajassa mitassa, varsinkin aina vaalien edellä. Äänestäjille pyritään uskottelemaan, että hei-

dän on valittava joko kommunismin tai uskonnon välillä. Tuollaista menettelyä minä nimittäisin epärehelliseksi keinoitteluksi ihmisten uskonnollisilla tunteilla, eivätkä mielestäni mitkään suomenkielen sanat ole liian jyrkkiä sen tuomitsemiseksi. Viime syksynä ilmestyneessä kirjassani "Työväenluokan maailmankatsomus" sanoin moista menettelyä "perkeleelliseksi". Se on pimeyden työtä, kavalaan sumutusta, jolla uskovaisia pyritään estämään näkemästä sitä totuutta, että kommunistit puolustavat yhtäläisesti kaikkien sortettujen ja riistettyjen oikeuksia uskontoon katsomatta.

Todellisuudessa ei kommunismi ole kristinuskon enempää kuin minkään muunkaan uskonnon vastakohta. Kommunismen vastakohta on kapitalismi ja imperialismi sekä näitä edustavat aatesuunnat, ennen kaikkea fasismi. Kommunismi vaikefasismi? — siinä on se vaihtoehto, jonka nykyajan todellisuus asettaa vääjäämättömästi ja yhä selvemmin maapallomme kaikkien ihmisten valittavaksi, niin kristittyjen kuin muhamettilaistenkin, niin buddhalaisten kuin Mooseksen uskolaistenkin, niin uskovaisten kuin jumalankieläjäjienkin.

Tältä todellisuuspohjalla lähtien ymmärrämme senkin, mikä arvo on annettava usein kuulemилlemme väitteille pappien ja uskovaisten vainoamisesta Neuvostoliitossa ja kansandemokratian maissa. Olen ollut riittävän kauan Neuvostoliitossa uskaltakseni puhtain omintunnon vakuuttaa, että siellä ei vainota eikä ole vainottu ketään uskontonsa vuoksi. Siinä, mistä on otettu aihe väitteisiin pappien ja uskovaisten vainoista, ei itse asiassa ole voinut olla kysymys kommunis-

min taistelusta kristinuskoa vastaan, vaan taistelusta vallankumouksen ja vastavallankumouksen välillä. Eikä voitane vaatia neuvostovallalta enempää kuin mitään muuitakaan valtiolta, että se painaisi valtiorikoksen villaisella vain sen vuoksi, että syyllistynyt henkilö sattuu olemaan ammatiltaan pappi tahi että hän tunnustaa tätä tahi tuota uskontoa. Ne hyvät suhteet, jotka Neuvostoliitossa nykyään tunnetusti valitsevat valtion ja kirkon välillä, saavat selityksensä yksinomaan siitä seikasta, että sikäläiset kirkonmiehet ovat luopuneet vastavallankumouksellisesta salaliitollusta.

Kommunistit, jotka meidän aikanamme ovat eniten valittuja ihmisiä maailmassa, ymmärtävät paremmin kuin ketkään muut, että väkivalloin ei minkäänlaisia todellisia vakaumuksia tukahduteta. Mutta tuomilessamme väkivallan käytön uskontoa vastaan, me suhtaudumme samalla kielteisesti myös kaikenlaisiin kirkon ja uskonnon hyväksi käytettäviin pakko- ja painostustoimenpiteisiin, niin valtion kuin yksityisten henkilöidenkin taholta. Me vastustamme jonkin tietyn uskonnon tai uskonnonlahkon asettamista etuoikeutettuun asemaan toisten kustannuksella, puollamme niiden kaikkien tunnustamista samanarvoisiksi, kannattaen samalla uskonnonvastaisen valvostustyön harjoittamisen vapautta. Tässä ei luulisi kristillisyydenkään kannalta katsoen olevan mitään tuomittavaa. Ainakin Neuvostoliiton uskovaiset sanovat iloitsevansa siitä täydellisen vapauden ilmapiiristä, jonka neuvostovalta on uskontokysymyksen ympärille luonut. Eikä meillä liene mitään syytä epäillä heidän sanojensa vilpittömyyttä.

Me ratkaisemme suhtautumisemme kaikkiin kysymyksiin. uskontokysymys niihin luettuna, yksinomaan sosialismin ja kapitalismin, kommunismin ja fasismin, rauhan voimien ja sodan voimien välillä käytävän taistelun näkökulmasta. Tämän taistelun vaatimuksia vastaa meidän kommunistinen maailmankatsomuksemme, dialektinen materialismi.

Tieteellinen maailmankatsomus

Torjuessani jyrkästi sen poliittisen pimitystyön alalle kuuluvan väitteen, että kommunismi olisi kristinuskon vastakohta ja samaa kuin ateismi, en halua syyllistyä päinvastaiseenkaan pimitykseen uskottelemalla, ettei kommunistisen ja kristillisen elämäkatsomuksen välillä olisikaan mitään ristiriitaa ja että ne olisivat noin vain yhteensulattavissa.

Meidän kommunistinen maailmankatsomuksemme on tieteellistä, ja tämä erottaa sen ratkaisevasti kaikista uskonnoista. Tiede ei tunne uskon asioita, vaan ainoastaan tiedon. Kaikenlainen mystiikka, usko yliluonnollisiin, jää sen ulkopuolelle, niin sanoakseni tieteen temppelin kynnykselle. Korkein niistä olennoista, joita tiede tuntee, on ihminen. Ihminen on kaikkien tuntemiemme henkisten arvojen luoja. Kaikki tuntemamme tarkoitus on ihmisestä. Henkinen elämä, henkiset arvot, syntyvät ja kehittyvät ihmisaivoissa.

Kiista Jumalan olemassaolosta tai olemattomuudesta ei saa meitä suurestikaan kiihköutumaan. Se panteistinen käsi-

tys, jonka mukaan Jumala on samaa kuin luonto, ei itse asiassa ole kaukanakaan meidän materialistisesta käsityksestämme. Me nimitämme maailmaa maailmaksi, emmekä Jumalaksi. Jos taas joku sanoo, että hänellä on "Jumala sydämessään", emme voi sitäkään kiistää, koska siinä tapauksessa kysymys on ihmisen omasta sisäisestä elämästä, hänen tunteistaan, mielikuvistaan ja ajatuksistaan, joiden olemassaolon me tunnustamme. Mutta maailmankaikkeudesta ja ihmisestä erillään olevaa, yliluonnollista henkiolentoa ei tiede tunne eikä voi myöskään tunnustaa, niin kauan kuin se pysyy tieteenä. Ja tällainen tieteellinen ateismi sisältyy todellakin marxilaiseen maailmankatsomukseen.

Myönnämme auliisti nykyisten tietojemme rajoittuneisuuden. Maailmankaikkeudessa on vielä paljon ilmiöitä, joita tiede ei voi nykyisellä asteellaan tyydyttävästi selittää. Mutta tieteen voittokulku, josta me vilpittömästi iloitsimme, antaa yhä lisääntyvää vahvistusta sille käsityksellemme, että tällä hetkellä vielä salaperäisimmiltäkin näyttävät ilmiöt ovat luonnollisella tavalla selitettävissä ja ihmisten hallittavissa. Arvostelun vapauden nimessä sanon suoraan, että olen ollut näkevinäni useissa pappien kirjoituksissa eräänlaista mielihyvää nykyisten tietojemme rajoittuneisuuden johdosta, vähemmän iloa tieteen myönteisistä saavutuksista kuin sitä, mikä vielä toistaiseksi on hämärän peitossa. Sellaista ajattelua emme voi pitää edistyksellisenä.

Meidän hyväksymämme marxilainen dialektiikka on oppia luonnon ja yhteiskunnan kehityksestä. Kehitys kulkee vastakohtien kautta, ja niin kauan kuin eletään luokkayhteiskunnassa, on luokkataistelu kiertämätön. Se korkein

yhteiskuntamuoto, jonka tällä hetkellä voimme ennakoita nähdä, on luokaton kommunistinen yhteiskunta. Emme väitä, kuten pilkkaajat sanovat, että se olisi "paratiisi" tai "tuhatvuotinen valtakunta". Mutta se on ainakin yhteiskunta, jossa ei tule olemaan luokkataistelua eikä sotia, ei puutetta eikä kurjuutta, ja jossa voidaan toteuttaa suurinta nykyään inhimillisesti ajateltavissa olevaa oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta, kommunismin periaatetta: "Kullakin kykyjensä mukaan, kullekin tarpeittensa mukaan."

Kommunistinen ja kristillinen moraalikäsitys

Vastustajiemmekin on myönnettävä, että kommunismi edustaa inhimillisesti katsoen korkeata moraalaa. Se vetoaa ihmisen ylevään kutsumukseen, hänen "parempaan miinäänsä". Se kunnioittaa ihmistä, mutta juuri sen vuoksi velvoittaa häntä paljon. Ja rohkenisinpa väittää, että kommunistinen moraalit vaatii paljon enemmän ihmisiä kuin kristillinen moraalit. Myöntäessään, että ihminen on luonnostaan paha ja syntinen, kristillinen moraalit antaa liian helposti ihmisille anteeksi heidän vikansa ja rikkomuksensa itseään ja kansainmisiä kohtaan. Tällainen katsomus ei kannusta ihmistä voittamaan vikojaan, toimimaan ja taistelemaan väryyttä vastaan. Vertauksen vuoksi mainitsen, miten kommunistisen kasvatusopin suuri uranuurtaja M a k a r e n k o suh-

tautuu kysymykseen ihmisten vioista ja rikkomuksista. Hän sanoo:

"Miksi pitäisi olla vikoja? Minä sanon: ei saa olla vikoja."

Myönnettäneen, että tällainen periaatteellinen suvaitsemattomuus vikoja ja paheita kohtaan auttaa ihmistä pääsemään niistä monin verroin paremmin kuin armon ja anteeksi-antamisen lupaaminen jostakin ihmisen ulkopuolelta.

Hedelmistään puu tunnetaan. Meillä on oikeus kysyä, millaisia hedelmiä kommunistinen moraalikantaa, miten se vaikuttaa ihmisyyksiin ja yhteiskuntaan. Alussa mainitsin kommunistin marttyyreista. Voisin luetella suoralta kädeltä satamäärin ihmisiä, joiden elämä ja kuolema todistavat kommunistisen maailmankatsomuksen suurta siveellistä voimaa.

Hyvin tärkeänä mittapuuna kommunistisen moraalin vaikutusta arvioidessa on pidettävä Neuvostoliiton oloja, koska siellä on kommunistinen maailmankatsomus vallitsevana. Mainitsen vain pari pientä esimerkkiä. Neuvostoliitossa on väkijuomien saanti paljon helpompaa kuin meillä Suomessa, mutta juoppoutta esiintyy yllättävässä määrässä vähemmän kuin meillä, eikä alkoholismin vastustaminen ole siellä suuriakaan ongelmaa. Heti Neuvostoliitosta palattuani jouduin kävelemään Helsingin Bulevardin päästä päähän, ja paljoakaan liioittelematta voin sanoa, että näin tällä lyhyellä matkallani enemmän sikahumalassa olevia miehiä ja naisia kuin olin nähnyt Neuvostoliitossa 28 vuoden aikana.

Toinen esimerkki. Neuvostoliitossa ei ole prostituutiota missään muodossa, ei julkista eikä salaista. Olen kuullut monen ulkomaalaisen huvittelunhaluisen herrasmiehen synkästi

kiron valittavan tällä "epäkohtaa", Yksiavioisuus on arvossa ja kunnialla, ja se on varmasti todellisempaa ja eheämpää kuin missään kapitalistisessa maassa, koska taloudellisten näkökohtien vaikutus aviopuolisoa valittaessa esittää yhäti katoavaa osaa.

Turhaa olisi selittää tätä kansan moraalisen kunnan jyrkkää kohoamista vain kommunistisen moraalioopin julistamisesta johtuvaksi. Tällaisia ihmeitä eivät mitkään moraalisairnat saa aikaan. Ihminen muuttuu yhteiskunnallisten ehtojen muuttuessa. Kansan moraalisen kunnan kohoaminen Neuvostoliitossa todistaa ennen kaikkea sosialistisen yhteiskuntajärjestyksen paremmuuden puolesta, kapitalismin rappeutuneisuutta vastaan. Mutta kommunistinen moraaliooppi, jonka korkein laki on yhteisten etujen asettaminen aina ja kaikessa yksilöllisen edun edelle, on osaltaan tuntuvasti myötävaikuttanut saavutettuun tulokseen.

Mikä yhdistää?

Olen koettanut tunnontarkasti tuoda esille sen, mikä erottaa kommunistisen elämäntavon kristillisestä. Se on ollut velvollisuuteni. Mutta se, minkä toivoisin olevan lähinnä sydämiämme ja mikä mielestäni on monin veroin tärkeämpää, on vastauksen etsiminen päinvastaiseen kysymykseen: mikä yhdistää? Missä asioissa ja millä tavoin voivat kommunistisesti ja kristillisesti ajattelevat ih-

muset, maailmankatsomusten erilaisuudesta huolimatta, löytää yhteisen kielen, yhteisen pohjan hedelmälliselle keskustelulle ja yhteistoiminnallekin, tekemättä vääryyttä toisilleen ja tinkimättä omista kommunistisista tai uskonnollisista vakauksistaan? Tämä kysymys on niin tärkeä, että siihen kannattaa etsiä vastausta, ja se täytyy löytyä. Haluaisin kiinnittää huomiota eräisiin tosiasioihin, jotka kenties auttavat meitä pääsemään oikealle tielle.

Mainitsin jo monilukuisista kommunismille myötämielisistä uskovaista työväenluokkaan ja muihin vähäväkisiin kansankerroksiin kuuluvien ihmisten keskuudessa. Tämän myötätunnon pohjana on näiden ihmisten tosiasiallinen yhteiskunnallinen kohtalonyhteys, se seikka, että kapitalistinen riisto ja sorto kohdistuu yhtä säälimättömänä uskovaisiin kuin uskottomiinkin. Tällä pohjalla ei ole vaikeata päästä yhteisymmärrykseen, kunhan vain on hyvää tahtoa, kunhan vain halutaan ymmärtää toisiaan, jätetään tiepuoleen se, mikä erottaa. Erikoisesti tahtoisin tähdentää sitä tosiasiaa, että uskovaisten ihmisten uskonnollisten tunteiden loukkamisesta ei koskaan ole ollut hyötyä millekään hyvälle ja oikealle asialle, vaan ainoastaan huonolle ja väärälle.

Mutta onneksi ei hedelmällisen keskustelun ja yhteisymmärryksen todellisuuspohja rajoitu vain riistettyjen ja sorrettujen yhteiskuntakerrosten yhteisiin etuihin. Meitä kaikkia yhdistää luokkiin ja uskontunnustukseen katsomatta ainakin se seikka, että olemme ihmisiä. Ihminen tarvitsee leipää, mutta hän kaipaa myöskin ihmis oikeuksia. Alkeellisin kaikista ihmis oikeuksista on elämisen oikeus. Me tahdomme elää, kunnes kuolemme luonnollisella kuolemalla, ei

tappamalla. Mutta eikö lämmän atkeellisuuden ihmisoikeuden luonnustaminen velvoita meitä tekemään kaikkemme elämää tuhoavan sodan ehkäisemiseksi? Ymmärrämme niitä uskovaisia ihmisiä, jotka hartaasti rukoulevat rauhan säilymisen puolesta. Mutta eikö maassamme vierailut ranskalainen pappi abbé Boulier ollut oikeassa sanoessaan, että pelkkä rukoulevminen ei tässä riitä, rauhan puolesta täytyy myöskin taistella?

Lukuisat huomattavat uskonnollin edustajat ja laajat kristilliset purit ovat nimenomaan tällä pohjalla löytäneet yhteisen kielen kommunistien kanssa. Nämä oikeamieliset ihmiset ovat osanneet jättää omaan arvoonsa sotapukareiden kuiskutukset, joilla kommunistien rauhantahdon vilpittömyys on haluttu saattaa epäilyksen alaiseksi. He eivät voi sulkea silmiään siltä tosiasialta, että menestyksellinen taistelu rauhan puolesta on meidän päivinämmeh mahdollista vain siellä, missä kommunistit ovat taistelussa mukana.

Tällaiset tosiasiat vahvistavat sitä käsitystämme, että maailmankatsomusten erilaisuus ei ole voittamaton este yhteisymmärrykselle muussakaan suurissa kysymyksissä, jotka koskevat kaikkia ihmisiä uskontunnustukseen katsomatta. Kehoittaisinkin uskovaisia kanssaihmiäni ennakkoluulottomasti tutkimaan vaikkapa vain Suomen Kommunistisen Puolueen ja Suomen Kansan Demokraattisen Liiton vaaliohjelmää, ja käsi sydämellä kysymään itseltään, sotivatko siinä esitetyt oikeutetut taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaatimukset heidän uskonnollista vakaumuksiaan vastaan.